

MATRICA E REKOMANDIMEVE

“NGA PAGAT E ULTA TEK PRODUKTIVITETI NË PUNË”

April 2023

Matrica e Rekomandimeve ka për qëllim të përmbledhë Rekomandimet dhe Zgjidhjet e propozuara në Notën Teknike si dhe shërben edhe si një Plan i Brendshëm Monitorues i Sekretariatit në mënyrë që të ndjekë zbatimin e tyre.

Rekomandimet e mëposhtme janë rezultat i analizës, anketimit dhe konsultimeve të Sekretariatit të KI me aktorë dhe ekspertë si në sektorin privat ashtu edhe në atë publik mbi ndikimin e rritjes së pagave të ulëta, me synimin për të marrë një pasqyrë të komenteve të tyre mbi produktivitetin, motivimin e punëdhënësit, konkurrencën në treg dhe perspektivat e tyre për rritjen e mundshme të pagave. Objektivi i analizës ishte mobilizimi i përpjekjeve të partnerëve duke ri-fokusuar debatin publik nga pagat e ulëta te produktiviteti i punës dhe sofistikimi i biznesit.

Fusha e Ndërhyrjes / Rekomandimi	Institucioni Përgjegjës/Institucione të përfshira në zbatim	Afati
<p>Rekomandimi 1.</p> <p><u>Nëse konsiderohet hartimi i një politike/plani kombëtar për pagat, atëherë qeveria në bashkëpunim me dhomat e tregtisë dhe shoqatat e biznesit duhet të inkurajojnë përfshirjen e publikut dhe ta konsiderojnë atë si një instrument për të konsultuar njëkohësisht çështjet e produktivitetit të punës dhe pagat duke përfshirë gjithashtu punonjësit dhe sindikatat e tyre në diskutime të fokusuar.</u> Kjo mund të ndihmojë në ndërtimin e konsensusit dhe të sigurojë që interesat e të gjitha palëve të merren parasysh. Një referencë e veçantë mund të bëhet me SDG nr 8 “promovimi i rritjes ekonomike të qëndrueshme, gjithëpërfshirëse dhe të qëndrueshme, punësimi i plotë dhe produktiv dhe puna e denjë për të gjithë”.¹</p>	<p>MFE Shoqatat e Biznesit Dhomat e Biznesit</p>	<p>Afatmesëm</p>
<p>Rekomandim 2</p> <p><u>Prioritizimi i përpjekjeve dhe ndërhyrjeve lokale për të përmirësuar kulturën e punës dhe për të ofruar punësim të denjë për të gjithë përmes edukimit të punonjësve dhe punëdhënësve për legjislacionin e</u></p>	<p>MFE Zyrat e Punësimit</p>	<p>Afatmesëm</p>

¹ Referencë minutat e mbledhjes “NGA PAGAT E ULTA TEK PRODUKTIVITETI NË PUNË”

<p>punës dhe kontratat e punës - të drejtat dhe detyrimet. Zyrat e punësimit dhe kompanitë e rekrutimit duhet të ndërmarrin përgjegjësinë e konsultimit dhe qendrat e edukimit profesional duhet të ofrojnë trajnime të shkurtra për kandidatët për çështjet kryesore të punësimit që mund të përfshijnë (a) <i>përshkrimin e punës dhe përgjegjësitë</i>; (b) <i>shpërblime e mbulime sociale dhe shëndetësore</i>; (c) <i>periudha e njoftimit dhe arsyet e përfundimit</i>; (d) <i>pagesat e pushimeve dhe raportat mjekësore</i>; (e) <i>orari i punës, të drejtat organizacionale</i>; (e) <i>si të zgjidhen ankesat dhe ku të raportohet për shkeljen e legjislacionit të punës nga punëdhënësit.</i></p>		
<p>Rekomandim 3</p> <p><i>Indeksi i pagave: Qeveria në bashkëpunim me partnerët socialë, mund të përfshihet në një proces gjithëpërfshirës të ndërtimit të konsensusit për të vlerësuar miratimin e një mekanizmi të indeksimit të pagave si për sektorin publik ashtu edhe për atë privat në baza vjetore. Shembuj të mekanizmave të indeksimit të pagave të zbatuara tashmë në vendet e OECD, siç përshkruhet në Shtojcën III, mund të shërbejnë si referencë. <i>Gjatë zgjedhjes së një mekanizmi, duhet të merren parasysh treguesit makroekonomikë si objektivat e inflacionit dhe papunësisë, si dhe konkurrueshmëria e bizneseve në Shqipëri. Rekomandohet që të bëhet një analizë e detajuar e faktorëve përfshirë dhe krabasim rajonal dhe objektivave ekonomike përpara se të merret ndonjë vendim në këtë drejtim.</i></i></p>	<p>MFE</p> <p>Shoqatat e Biznesit Dhomat e Biznesit</p>	<p>Afatmesëm</p>
<p>Rekomandim 4</p> <p><i>Punësimi me kohë të pjesshme dhe kontributet sociale: Pavarësisht masave të ndëmarra, punësimi i padekluar vijon i lidhur drejtpërdrejt me ekonominë informale dhe produktivitetin e ulët të NMVM-ve. Ky problem sistemik është evident si në punësimin plotësisht të përgjithshëm ashtu edhe në atë pjesërisht të padekluar. Nga vërtetimet me bizneset, veçanërisht në sektorët e shërbimeve dhe turizmit, konfirmohet se sistemet jofleksibile të kontributeve sociale dhe shëndetësore janë shtytësit kryesorë të kësaj problematike. Punëdhënësve u kërkohet të paguajnë kontribute të plota mujore si për punonjësit me kohë të pjesshme ashtu edhe për ata që punojnë vetëm disa ditë në muaj. Për më tepër, punësimi i padekluar kontribuon në normat e larta të qarkullimit të punonjësve, veçanërisht në sektorin e turizmit, i cili lufton të mbajë punësimin me kohë të plotë gjatë gjithë vitit për shkak të natyrës së tij sezonale. <u>Për të trajtuar këto çështje të ndërthurura, mund të lehtësohet pagesa e kontributeve proporcionale shoqërore dhe shëndetësore për punësimin me kohë të pjesshme, duke avokuar për pagesë pune/orë.</u> Për përcaktimin e tarifave mujore, javore ose ditore, duhet mbajtur parasysh që punëtorët duhet të marrin kompensim të barabartë me atë të një punonjësi me kohë të plotë, siç kërkohet nga ligjet e punës të vendit. Pagesa jashtë orarit nuk duhet të përfshihet në llogaritjen e pagës minimale, pasi përbën mospërputhje të kërkohet punë jashtë orarit për të</i></p>	<p>MFE DPT ISSH</p>	<p>Afatmesëm</p>

<p><i>përmbushur pagën minimale ligjore. Punonjësit me kohë të pjesshme duhet të marrin një pagë minimale në përpjesëtim me orët e tyre të punës².</i></p>		
---	--	--

SUGJERIME TË ANËTARËVE	SUBJEKTI
<p>1. Ngritja e një grupi pune ku theks t'i vihet trajtimit të dietave dhe shpërblimeve, të cilat janë tashmë të vjetra si nocione dhe trajtimi fiskal duhet të rregullohet për të patur trajtimin e duhur fiskal. Gjithashtu qeveria të suportojë në lidhje me fiskalizimin e pagave, d.m.th. sistemi CATS të lejojë llogaritjen e pagës bruto dhe neto. Sistemi t'i lejojë biznesit të ngarkojë dokumentin e pagave nga excel direkt në sistem, duke qënë se pagat marrin një kohë të madhe të punës së financës. Suport mund të jepet përmes granteve apo garancive për sektorë që kanë potencial e nevojë për mbështetje. Mund të ofrohet mbështetje në këtë drejtim dhe për ndarjen e kostos së trajnimit për punonjësit në mënyrë që të mbahen sa më gjatë në punë.</p>	<p>Dhoma e Biznesit të Diasporës</p> <p>MFE (Ministre Ibrahimaj)</p>
<p>2. Në sistemin fiskal të mund të suportohet sistemi TIPS duke e raportuar veçmas , pasi shumica e turistëve të huaj preferojnë të paguajnë me kartë. Në rast se sistemi TIPS do të futej në sistemin fiskal, ai do të hynte në xhiron e biznesit, gjë e cila do të shoqërohej edhe me pagesën e tatimit.</p>	<p>Shoqata e Turizmit/Hotel Mondial</p>
<p>3. Duke synuar uljen e kostos së përdorimit të kartave të krediti, rritja e numrit të transaksioneve është një nga kriteret kryesore për uljen e kostove të tyre, por zgjidhja më e mirë do të ishte ngritja e një switch kombëtar- operator vetting i cili nuk mbart kostot e operatorëve ndërkombëtarë. Shoqata Shqiptare e Bankave dhe bankat tregtare, duhet të angazhohen në mënyrë proaktive në këtë drejtim duke qënë se BSH e ka udhëzuar vazhdimisht këtë element tek bankat.</p>	<p>Banka e Shqipërisë& Shoqata e Bankave</p>

AFATI:

Afatshkurtër- periudhë nga 1 muaj në 6 muaj.

Afatmesëm – periudhë nga 6 muaj në 1 vit.

Afatgjatë - periudhë mbi 1 vit.

² https://www.ilo.org/moscow/areas-of-work/wages/WCMS_439066/lang-en/index.htm